

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
УКРАЇНСЬКА ДЕРЖАВНА АКАДЕМІЯ ЗАЛІЗНИЧНОГО ТРАНСПОРТУ

ФОМЕНКО АННА ВОЛОДИМИРІВНА

УДК 658.14:656.2

**ФОРМУВАННЯ ОРГАНІЗАЦІЙНО-УПРАВЛІНСЬКОГО ПОТЕНЦІАЛУ
ФІНАНСОВОЇ БЕЗПЕКИ ПІДПРИЄМСТВ ЗАЛІЗНИЧНОГО
ТРАНСПОРТУ**

08.00.04 – економіка та управління підприємствами
(за видами економічної діяльності)

Автореферат дисертації на здобуття наукового ступеня
кандидата економічних наук

Харків – 2013

Дисертацією є рукопис
Робота виконана в Українській інженерно–педагогічній академії
Міністерство освіти і науки України

Науковий керівник: доктор економічних наук, доцент
Прохорова Вікторія Володимирівна
Українська інженерно-педагогічна академія,
завідувач кафедри економіки та організації
діяльності суб'єктів господарювання

Офіційні опоненти: доктор економічних наук, професор
Амосов Олег Юрійович
Харківський регіональний інститут державного
управління Національної академії державного
управління при Президентові України,
перший заступник директора;

кандидат економічних наук
Ареф'єв Сергій Олегович
Національний авіаційний університет,
докторант кафедри фінансів, обліку і аудиту.

Захист відбудеться «24» квітня 2013 р. о 15:30 годині на засіданні спеціалізованої вченої ради Д 64.820.05 Української державної академії залізничного транспорту за адресою: 61050, м. Харків, майдан Феєрбаха 7, ауд. 3.501.

З дисертацією можна ознайомитись у бібліотеці Української державної академії залізничного транспорту за адресою: 61050, м. Харків, майдан Феєрбаха 7, ауд. 2.209.

Автореферат розісланий “_____” березня 2013 р.

Учений секретар
спеціалізованої вченої ради

І.В. Чорнобровка

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми. В умовах підвищення рівня конкурентоспроможності вітчизняних підприємств залізничного транспорту, посилення динамічності зовнішнього середовища, зниження рівня фінансової безпеки підприємств і розширення діапазону організаційних та управлінських ресурсів, можливостей і компетенцій особливо актуальним є формування організаційно-управлінського потенціалу фінансової безпеки підприємств залізничного транспорту, що вимагає якісних перетворень на стратегічному і тактичному рівні прийняття управлінських рішень.

Унаслідок цього виникає необхідність не лише поглиблення рівня адаптації теоретичних положень до діяльності вітчизняних підприємств залізничного транспорту, а й розробки рекомендацій щодо удосконалення методичного забезпечення формування організаційно-управлінського потенціалу їх фінансової безпеки, спрямованого на мобілізацію організаційно-управлінських ресурсів, максимізацію прибутку та покращення конкурентної позиції підприємств у поточному і перспективному періоді.

Вагомий внесок у дослідження питань фінансової безпеки підприємства та управління її рівнем зроблено у наукових працях таких учених, як О. Ю. Амосов, О. І. Барановський, І. О. Бланк, К. С. Горячева, Н. А. Гринюк, А. О. Єпіфанов, М. М. Єрмошенко, Т. С. Клебанова, В. І. Ярочкін.

Наукові здобутки відносно методологічних і теоретико-методичних аспектів формування та розвитку потенціалу підприємств викладено у роботах С. О. Ареф'єва, В. Л. Диканя, О. М. Криворучко, Є. В. Лапіна, Л. М. Малярець, І. П. Отенко, В. В. Прохорової, Н. В. Чебанової, В. Г. Шинкаренка, Л. О. Української, О. С. Федоніна.

Високо оцінюючи наукове та практичне значення праць вищезазначених авторів, слід відмітити недостатню обґрунтованість дійових концепцій, методів і механізмів розробки тактичних дій та стратегічних рішень в організаційно-управлінському аспекті потенціалу фінансової безпеки підприємств, які б у повній мірі відповідали вимогам сучасного економічного простору та нестабільності зовнішнього і внутрішнього середовища. Таким чином, окреслені проблеми зумовили необхідність і актуальність дисертаційного дослідження.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Роботу виконано відповідно до плану наукових досліджень Української інженерно-педагогічної академії в рамках науково-дослідної роботи на тему «Розробка організаційно – економічного механізму санації в підвищенні потенціалу підприємства» (номер ДР 0112U005261); основні результати дослідження знайшли відображення у науково-дослідній роботі Харківського національного економічного університету на тему «Механізм формування фінансової безпеки підприємства» (номер ДР 0110U002784). Проведене дослідження відповідає Стратегії інноваційного розвитку України на 2010-2020 роки в умовах

глобалізаційних викликів та Стратегії розвитку залізничного транспорту на період до 2020 р.

Мета і завдання дослідження. Метою дисертаційного дослідження є наукове обґрунтування теоретико-методичних підходів та розробка практичних рекомендацій щодо формування організаційно-управлінського потенціалу фінансової безпеки підприємств, спрямоване на забезпечення прогресивного розвитку підприємств залізничного транспорту.

Досягнення поставленої мети зумовило вирішення таких завдань:

уточнено сутність понять «організаційно-управлінський потенціал фінансової безпеки підприємства» та «планування рівня формування організаційно-управлінського потенціалу фінансової безпеки підприємства»;

проаналізовано теоретичні та методичні аспекти формування організаційно-управлінського потенціалу фінансової безпеки підприємств як економічного процесу;

розроблено методичні рекомендації щодо оцінки рівня фінансової безпеки підприємств залізничного транспорту та її організаційно-управлінського потенціалу, відповідно до них проведено параметричну й інтегральну оцінку фінансової безпеки та рівня формування їх організаційно-управлінського потенціалу;

запропоновано методичний підхід до визначення резервів розвитку організаційно-управлінського потенціалу фінансової безпеки підприємств;

обґрунтовано концептуальні основи формування організаційно-управлінського потенціалу фінансової безпеки підприємств залізничного транспорту;

запропоновано механізм формування організаційно-управлінського потенціалу фінансової безпеки підприємств залізничного транспорту;

розроблено модель прийняття управлінських рішень тактичного і стратегічного рівня щодо формування та розвитку організаційно-управлінського потенціалу фінансової безпеки підприємств залізничного транспорту.

Об'єктом дослідження є процес формування потенціалу фінансової безпеки підприємств в організаційно – управлінському аспекті в умовах невизначеності зовнішнього та нестабільності внутрішнього їх середовища.

Предметом дослідження є сукупність теоретичних, методичних і прикладних положень формування організаційно-управлінського потенціалу фінансової безпеки підприємств залізничного транспорту як ключового фактору прогресивного розвитку галузі.

Методи дослідження. Теоретичною і методичною основою дисертаційної роботи є фундаментальні положення загальної економічної теорії, наукові здобутки вітчизняних та зарубіжних вчених з питань формування організаційно-управлінського потенціалу фінансової безпеки підприємств в умовах постіндустріального суспільства з урахуванням невизначеності зовнішнього та нестабільності внутрішнього їх середовища.

Для вирішення поставлених завдань у дисертаційній роботі використано: *метод порівняльного аналізу, структурно-декомпозиційного та семантичного аналізу* – для конкретизації понять «потенціал», «організаційний потенціал», «управлінський потенціал», «організаційно-управлінський потенціал», «безпека», «фінансова безпека підприємства»; для формалізації поняття «організаційно-управлінських потенціал фінансової безпеки підприємства»; для визначення сутності поняття «планування рівня формування організаційно-управлінського потенціалу фінансової безпеки підприємства»; *метод логічного, історичного та системного підходу, метод узагальнення, порівняння, аналізу і синтезу* – для визначення особливостей формування організаційно-управлінського потенціалу фінансової безпеки підприємств залізничного транспорту як невід’ємної складової ефективного розвитку підприємств; при визначенні ключового підходу до оцінки фінансової безпеки та оцінки рівня її організаційно-управлінського потенціалу; *метод системно-структурного аналізу* – для формування теоретико-методичних рекомендацій щодо розробки механізму формування організаційно-управлінського потенціалу фінансової безпеки; *метод таксономії* – для розрахунку інтегральних показників рівня фінансової безпеки та її організаційно-управлінського потенціалу; *метод кореляційно-регресійного аналізу* – для визначення впливу показників фінансової безпеки підприємств на рівень формування її організаційно-управлінського потенціалу; *метод кластеризації у рамках теорії розпізнавання образів* – для ідентифікації підприємств за рівнем фінансової безпеки та рівнем її організаційно-управлінського потенціалу; *метод екстраполяції* – для визначення прогнозних показників.

Інформаційну базу дослідження склали законодавчі та нормативні акти України, вітчизняні та зарубіжні наукові роботи і публікації, офіційні статистичні матеріали, дані фінансової звітності підприємств галузі залізничного транспорту України за 2007–2011 рр.

Наукова новизна одержаних результатів полягає в узагальненні теоретичних основ і розробці методичних підходів до формування організаційно-управлінського потенціалу фінансової безпеки підприємств залізничного транспорту. В процесі дослідження одержано такі найсуттєвіші результати:

удосконалено:

теоретико-методичний інструментарій формування організаційно-управлінського потенціалу фінансової безпеки підприємств, який, на відміну від існуючих, ґрунтується на застосуванні загальноекономічних і загальнонаукових методів аналізу фінансової безпеки підприємства в цілому та її організаційно-управлінського потенціалу зокрема і реалізується на основі структурного взаємозв’язку теоретичних, організаційних, методичних та аналітичних блоків;

методичний підхід до оцінки організаційно-управлінського потенціалу фінансової безпеки підприємств залізничного транспорту, який, на відміну від

існуючих, ґрунтується на діагностиці організаційно-управлінського потенціалу фінансової безпеки за умови використання критеріального методу відбору показників та дозволяє дослідити особливості й закономірності розвитку потенційних організаційних можливостей та управлінських компетенцій на підприємствах;

механізм формування організаційно-управлінського потенціалу фінансової безпеки підприємств залізничного транспорту, який поєднує у собі адаптовані до змін зовнішнього і внутрішнього середовища функціональні часткові механізми та, на відміну від існуючих, виступає ефективним способом досягнення цілей підприємств шляхом виявлення, формалізації, використання та розвитку наявних і потенційних організаційно-управлінських можливостей, ресурсів і компетенцій;

інтегровану модель прийняття управлінських рішень щодо формування організаційно-управлінського потенціалу фінансової безпеки підприємств залізничного транспорту, яка, на відміну від існуючих, синтезує у собі комплексну систему виконання тактичних дій та побудови стратегічних рішень відповідно до впливу часткових показників фінансової безпеки на рівень організаційно-управлінського потенціалу, що дозволяє підприємствам залізничного транспорту досягти максимально можливого рівня розвитку за умови ефективного планування параметрів організаційно-управлінської діяльності;

набуло подальшого розвитку:

понятійно-категоріальний апарат з проблематики дослідження формування організаційно-управлінського потенціалу фінансової безпеки підприємств шляхом встановлення логічного взаємозв'язку між базовими поняттями «фінансова безпека підприємства», «організаційно-управлінський потенціал підприємства», «організаційно-управлінський потенціал фінансової безпеки підприємства», «планування рівня формування організаційно-управлінського потенціалу фінансової безпеки підприємства», який, на відміну від існуючих, базується на взаємозв'язку та взаємодоповненні функціональних і сутнісних особливостей окремих понять та дає змогу удосконалити теоретико-методичне підґрунтя дослідження;

методичний підхід до визначення резервів розвитку організаційно-управлінського потенціалу фінансової безпеки підприємств залізничного транспорту, який, на відміну від існуючих, ґрунтується на визначенні кількісної величини невикористаних можливостей подальшого розвитку й удосконалення наявного рівня фінансової безпеки в організаційно-управлінському аспекті, котрі можуть бути використані в поточному та перспективному періоді діяльності, та дає змогу оцінити можливий потенційний ступінь інтенсивності і спрямованості розвитку підприємств;

концептуальні основи формування організаційно-управлінського потенціалу фінансової безпеки підприємств залізничного транспорту, які, на відміну від існуючих, базуються на взаємозалежності системоутворюючих

складових структурних компонент забезпечення можливості прийняття управлінських рішень на стратегічному і тактичному рівні формування організаційно-управлінського потенціалу фінансової безпеки підприємств залізничного транспорту, що дозволяє забезпечити відповідність економічного розвитку поступовому процесу формалізації поведінки підприємства як економічної системи.

Практичне значення отриманих результатів полягає у можливості використання комплексу методичних рекомендацій щодо формування організаційно-управлінського потенціалу фінансової безпеки підприємств залізничного транспорту як на теоретичному, так і на практичному рівнях. Наукові результати дисертаційного дослідження реалізовано в практичній діяльності таких вітчизняних підприємств, як ВАТ «Ізюмський тепловозоремонтний завод» (довідка про впровадження № 104/1366 від 19.11.2012 р.), ВАТ «Ізюмський приладобудівний завод» (довідка про впровадження № 1028 від 12.11.2012 р.), ПАТ «Дніпропетровський завод з ремонту та будівництва пасажирських вагонів» (довідка про впровадження № 72/вк від 22.11.2012 р.), ТОВ «Харківтрансмашпроект» (довідка про впровадження № 213/С–1 від 10.11.2012 р.), Департамент економіки і міжнародних відносин Харківської обласної державної адміністрації (довідка про впровадження № 05–1–38/2581д від 28.11.2012 р.). Результати дослідження було впроваджено в Українській інженерно-педагогічній академії при викладанні курсів «Економічна безпека суб'єктів господарювання» та «Управління потенціалом підприємства» (довідка про впровадження № 105/455 від 09.01.2013 р.).

Особистий внесок здобувача. Особистим внеском здобувача є формалізація та обґрунтування науково-теоретичних положень та науково-практичних результатів, висновків і рекомендацій щодо формування організаційно-управлінського потенціалу фінансової безпеки підприємств залізничного транспорту. Дисертаційна робота є особистою науковою працею здобувача. Особистий внесок здобувача у роботах, що виконані у співавторстві: обґрунтовано методичний підхід до розробки інформаційно-аналітичного забезпечення формування організаційно-управлінського потенціалу фінансової безпеки підприємства [1]; систематизовано методичні підходи до оцінки фінансової безпеки підприємства [5]; обґрунтовано методичний підхід до оцінки резервів розвитку організаційно-управлінського потенціалу фінансової безпеки підприємств залізничного транспорту [12]; уточнено сутність фінансової безпеки як базової складової фінансового розвитку підприємства [16].

Апробація результатів дослідження. Основні положення і висновки, що викладені у дисертації, доповідалися і були схвалені на 11 міжнародних та всеукраїнських науково-практичних конференціях, зокрема: «Український соціум: соціально-політичний аналіз сучасності та майбутнього» (Харків, 2008); «Сучасні аспекти виховання студентської молоді» (Харків, 2009); «Проблеми і перспективи економічного розвитку підприємства» (Харків, 2010);

«Розвиток економіки України в умовах глобалізації» (Харків, 2011); «Науковий прорив на переломі тисячоліття XX ст.» (Прага, 2011); «Актуальні проблеми розвитку соціально-фінансової сфери державного та корпоративного сектору економіки» (Харків, 2011); «Економічні проблеми модернізації та інноваційного розвитку промисловості» (Дніпропетровськ, 2012); «Сталий розвиток підприємств, регіонів, країн» (Дніпропетровськ, 2012); «Стратегічний розвиток національної економіки, регіонів і підприємств» (Донецьк, 2012); «Реформування економіки України: стан та перспективи» (Київ, 2012); «Соціально-економічні аспекти реструктуризації регіональної економіки – 2012» (Вінниця, 2012).

Публікації. Результати дисертаційного дослідження знайшли відображення у 24 наукових публікаціях загальним обсягом 6,00 ум.-друк. арк., з них особисто автору належить 5,43 ум. – друк. арк. У фахових виданнях опубліковано 12 статей, у тому числі одна у фаховому українському виданні, що входить до Міжнародної наукометричної бази SCOPUS.

Структура та обсяг дисертації. Дисертація складається зі вступу, трьох розділів, висновків, додатків, списку використаних літературних джерел. Повний обсяг роботи 316 сторінок машинописного тексту. Дисертація містить 59 таблиць (з них 36 займають 36 повних сторінок); 79 рисунків (з них 40 займають 30 повних сторінок); 11 додатків – на 28 сторінках; список використаних джерел з 189 найменувань – на 20 сторінках. Обсяг основного тексту дисертації становить 202 сторінки.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ РОБОТИ

У **вступі** обґрунтовано актуальність теми дисертації, визначено мету, завдання, об'єкт, предмет і методи дослідження, розкрито наукову новизну та практичне значення одержаних результатів.

У **першому розділі** – «**Теоретичні основи формування організаційно-управлінського потенціалу фінансової безпеки підприємств залізничного транспорту**» – розкрито особливості функціонування підприємств залізничного транспорту в організаційному та управлінському аспекті формування потенціалу їх фінансової безпеки; удосконалено теоретико-методичний інструментарій формування організаційно-управлінського потенціалу фінансової безпеки підприємства; досліджено методичні підходи до розробки аналітичного забезпечення оцінки фінансової безпеки та рівня формування її організаційно-управлінського потенціалу; обґрунтовано науково-теоретичний аспект планування рівня формування організаційно-управлінського потенціалу фінансової безпеки підприємства.

Проведений автором аналіз особливостей функціонування підприємств залізничного транспорту дозволив визначити найбільш суттєві проблеми їх господарської діяльності, які обумовлені стрімким зниженням рівня їх фінансової безпеки, що, головним чином, викликано низькою ефективністю

використання комплексу організаційних та управлінських ресурсів, можливостей і компетенцій.

Це дозволило встановити два напрямки розробки теоретико-методичного інструментарію та аналітичного забезпечення, один з яких базується на визначенні особливостей і рівня фінансової безпеки, достатнього для стійкого розвитку фінансової системи підприємств, другий, в свою чергу, концентрується на конкретизації фінансової безпеки з позиції формування її організаційно-управлінського потенціалу, необхідного для прогресивного фінансово-безпечного розвитку підприємств на основі взаємозв'язку та взаємодоповнення організаційної та управлінської системи. Відображенням взаємозалежності виділених напрямків дослідження в теоретичному аспекті є запропонована автором декомпозиційна модель формування поняття «організаційно-управлінський потенціал фінансової безпеки підприємства» (рис. 1), що підкреслює наявність чіткого логічного зв'язку між такими елементами понятійно-категоріального апарату, як «організаційно-управлінський потенціал», «фінансова безпека підприємства», що дозволило трактувати організаційно-управлінський потенціал фінансової безпеки підприємства як узагальнюючу системну характеристику діапазону потенційних організаційно-управлінських можливостей, ресурсів і компетенцій, здатних сприяти розвитку фінансової безпеки підприємств.

У роботі обґрунтовано, що важливим етапом формування організаційно-управлінського потенціалу фінансової безпеки підприємств є розробка теоретико-методичного інструментарію як систематизованого комплексу інструментів досягнення головної мети, шляхом обґрунтованого визначення способів і вмінь визначати цілі, приймати рішення, формувати програми, розподіляти функції та координувати діяльність організацій і персоналу у виконанні їхніх завдань і функцій, формувати механізми управління, раціоналізувати структури організацій і забезпечувати ефективність їхньої діяльності. Це дозволило автору конкретизувати структуру теоретико-методичного забезпечення формування організаційно-управлінського потенціалу фінансової безпеки підприємств, враховуючи особливості його складових – теоретичного, організаційного, методичного, аналітичного та концептуального блоків (рис. 2).

Автором розроблено аналітичне забезпечення формування організаційно-управлінського потенціалу фінансової безпеки підприємств на базі аналітичного блоку загального теоретико-методичного забезпечення, яке логічно розподілено на дві частини: першу частину зосереджено на систематизації показників оцінки рівня фінансової безпеки підприємства, другу сконцентровано на визначенні теоретично сформованого, науково обґрунтованого та практично апробованого методичного підходу до формування комплексу показників аналізу та оцінки потенціалу фінансової безпеки підприємств у розрізі організаційної та управлінської складової. У роботі доведено, що побудову системи показників для оцінки рівня фінансової

безпеки та рівня її організаційно-управлінського потенціалу доцільно здійснювати за умови використання критеріального підходу, який враховує ступінь відповідності показників висунутим критеріям. На основі аналізу підходів до оцінки рівня фінансової безпеки підприємств та її організаційно-управлінського потенціалу систематизовано показники оцінки рівня фінансової безпеки відповідно до критеріїв теоретичного й аналітичного відбору, а показники оцінки рівня організаційно-управлінського потенціалу фінансової безпеки підприємств – спираючись на відповідність загальним та індивідуальним критеріям.

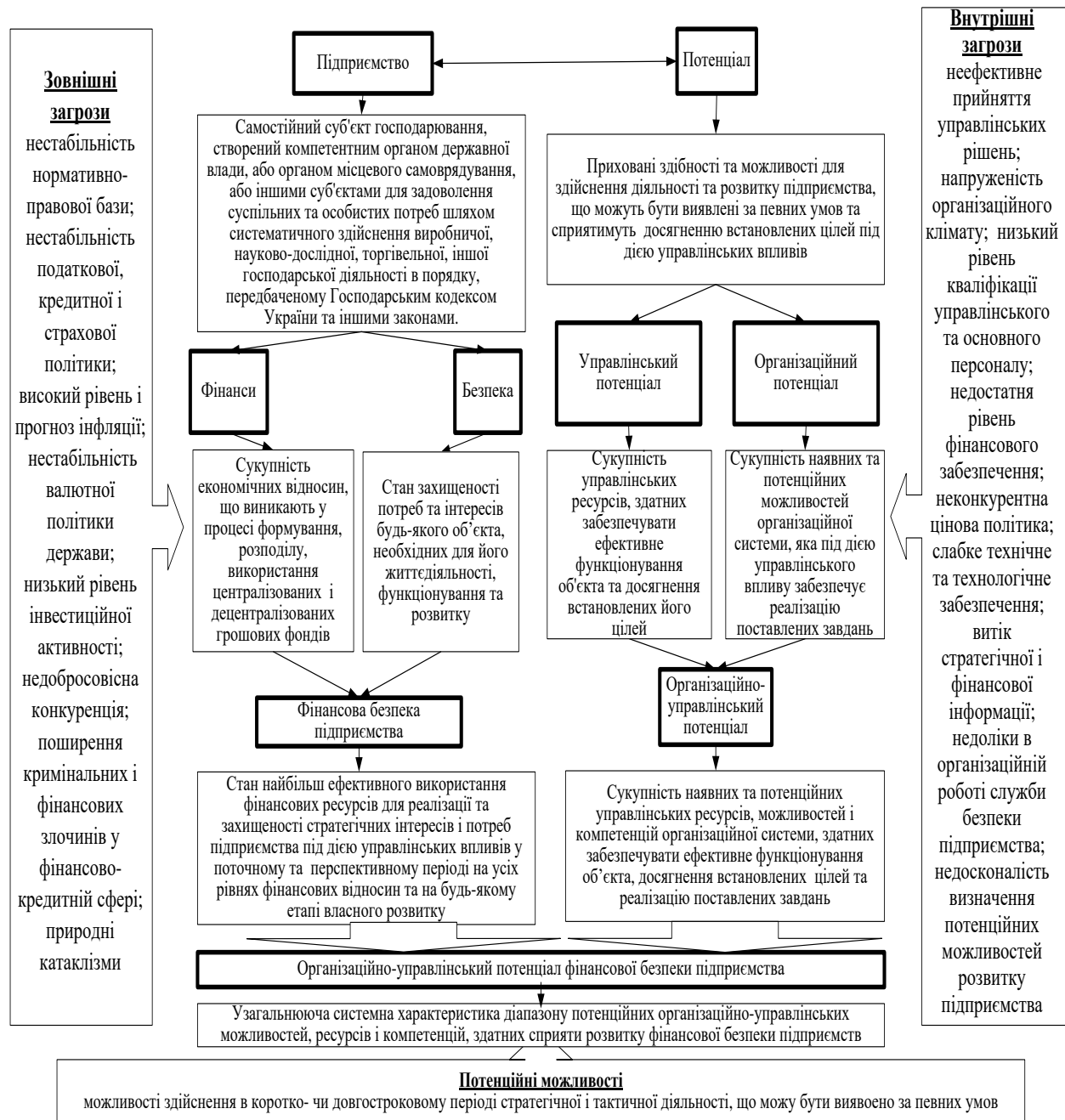

Рис. 1. Декомпозиційна модель формування поняття «організаційно-управлінський потенціал фінансової безпеки підприємства»

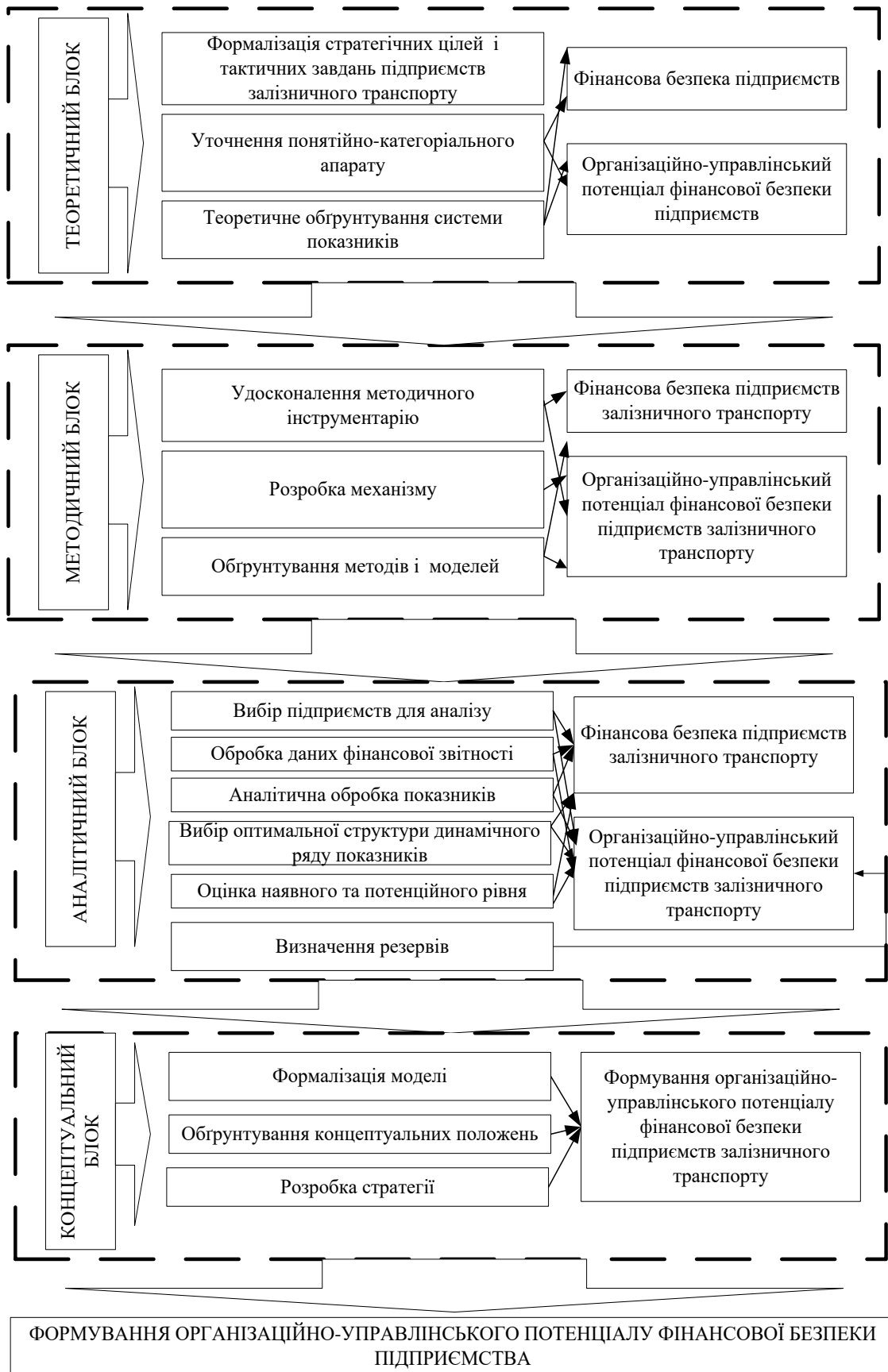

Рис. 2. Теоретико-методичне забезпечення формування організаційно-управлінського потенціалу фінансової безпеки підприємства

Як ключову складову управлінського процесу прийняття рішень щодо формування та розвитку організаційно-управлінського потенціалу фінансової безпеки підприємств автором визначено поняття «планування рівня формування організаційно-управлінського потенціалу фінансової безпеки підприємства» шляхом семантичного моделювання, трактування якого ґрунтується на синтезі структурних особливостей понять «планування», «фінансова безпека підприємства» та «організаційно-управлінський потенціал», що в комплексі дає повне уявлення про вагомість впливу процесу планування організаційно-управлінського потенціалу фінансової безпеки на досягнення стратегічних цілей підприємства. Таким чином, на підставі проведених узагальнень автором зроблено висновок, що формування організаційно-управлінського потенціалу фінансової безпеки підприємства носить стратегічний характер та поєднує у собі комплекс дій, спрямованих на пошук і реалізацію прихованих та потенційних організаційно-управлінських можливостей, ресурсів і компетенцій, спрямованих на максимізацію рівня фінансової безпеки підприємства.

У другому розділі – **«Діагностика рівня формування організаційно-управлінського потенціалу фінансової безпеки підприємств залізничного транспорту»** – відповідно до сформованої сукупності показників розроблено методичний підхід до оцінки рівня фінансової безпеки підприємств залізничного транспорту та оцінки її організаційно-управлінського потенціалу; здійснено параметричну та інтегральну оцінку фінансової безпеки і рівня її організаційно-управлінського потенціалу; визначено резерви розвитку організаційно-управлінського потенціалу фінансової безпеки підприємств залізничного транспорту.

Проведені науково-теоретичні дослідження здобутків економічної науки з проблем оцінки фінансової безпеки підприємства та практичних напрацювань стосовно управління її рівнем зумовили необхідність здійснення наукового обґрунтування методичних аспектів оцінки рівня фінансової безпеки підприємств залізничного транспорту. У роботі здійснено параметричну та інтегральну оцінку фінансової безпеки на основі запропонованого методичного забезпечення, визначено низький та нестабільний рівень фінансової безпеки підприємств, що підлягали аналізу.

Автором розроблено методичний підхід до оцінки організаційно-управлінського потенціалу фінансової безпеки підприємств залізничного транспорту (рис. 3). Це дало змогу виявити низький рівень формування організаційно-управлінського потенціалу фінансової безпеки у переважній більшості спостережень, за винятком трьох підприємств залізничного транспорту з середнім рівнем загального інтегрального показника організаційно-управлінського потенціалу фінансової безпеки. Результати діагностики фінансової безпеки та рівня її організаційно-управлінського потенціалу на прикладі ПАТ «Дніпропетровський завод з ремонту та будівництва пасажирських вагонів» за 2007-2011 рр. подано у табл. 1.

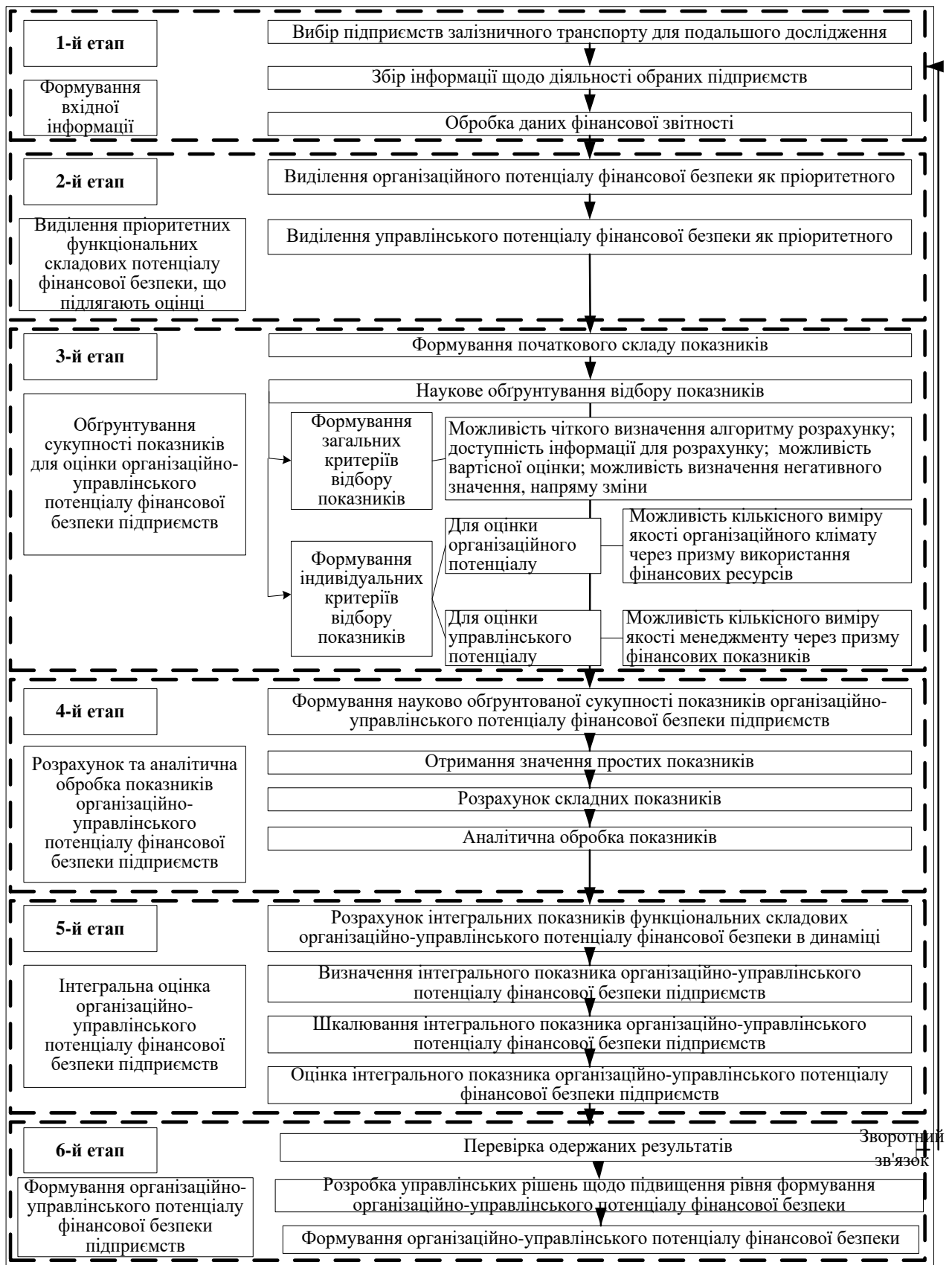

Рис. 3. Методичний підхід до оцінки рівня організаційно-управлінського потенціалу фінансової безпеки підприємств залізничного транспорту

Таблиця 1

Аналіз фінансової безпеки та рівня організаційно-управлінського потенціалу фінансової безпеки ПАТ «Дніпропетровський завод з ремонту та будівництва пасажирських вагонів» за 2007-2011 рр.

Показники	Динаміка по роках				
	2007	2008	2009	2010	2011
Діагностика рівня фінансової безпеки підприємства					
Коефіцієнт росту фондівдачі (f ₁)	0,95	0,50	2,00	10,33	0,59
Коефіцієнт росту прибутковості (f ₂)	2,27	1,91	0,60	4,31	0,00
Коефіцієнт росту рентабельності активів (f ₃)	1,29	1,33	0,75	0,44	1,50
Коефіцієнт росту рентабельність власного капіталу (f ₄)	0,96	0,55	0,14	0,46	1,33
Коефіцієнт росту оборотності активів (f ₅)	0,86	0,58	2,00	6,29	0,52
Коефіцієнт росту оборотності оборотного капіталу (f ₆)	0,92	0,11	4,00	35,60	-0,17
Коефіцієнт росту оборотності дебіторської заборгованості (f ₇)	0,81	0,82	1,20	2,69	0,49
Коефіцієнт росту оборотності запасів (f ₈)	2,00	0,81	1,62	0,95	1,17
Коефіцієнт росту покриття (f ₉)	1,10	4,04	0,54	1,80	0,38
Коефіцієнт росту абсолютної ліквідності (f ₁₀)	1,00	-3,00	0,33	6,00	0,17
Коефіцієнт росту швидкої ліквідності (f ₁₁)	0,83	12,80	0,41	1,92	0,44
Коефіцієнт росту маневреності власного капіталу (f ₁₂)	0,91	-0,01	8,80	1,14	1,36
Коефіцієнт росту автономії (f ₁₃)	0,83	-3,50	2,54	0,65	2,09
Інтегральний показник I_f	0,25	0,41	0,19	0,51	0,12
Рівень фінансової безпеки підприємства	Н	С	Н	С	Н
Діагностика рівня організаційно-управлінського потенціалу фінансової безпеки підприємства					
Організаційний потенціал фінансової безпеки підприємства					
Коефіцієнт росту поточних зобов'язань з одержаних авансів (o ₁)	0,74	1,06	0,43	3,54	3,01
Коефіцієнт росту поточних зобов'язань з бюджетом (o ₂)	0,63	0,94	2,41	2,49	0,46
Коефіцієнт росту поточних зобов'язань зі страхування (o ₃)	0,24	0,95	1,22	1,90	0,66
Коефіцієнт росту поточних зобов'язань з оплати праці (o ₄)	0,58	0,94	1,20	1,85	0,47
Коефіцієнт росту поточних зобов'язань за розрахунками з учасниками (o ₅)	4,29	0,42	1,01	1,00	1,00
Коефіцієнт росту поточних зобов'язань з внутрішніх розрахунків (o ₆)	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Коефіцієнт росту адміністративних витрат (o ₇)	-0,77	0,95	1,00	1,40	1,22
Коефіцієнт росту витрат на оплату праці (o ₈)	0,64	0,77	0,75	1,23	1,43
Коефіцієнт росту відрахувань на соціальні заходи (o ₉)	0,65	0,80	0,70	1,26	1,41
Управлінський потенціал фінансової безпеки підприємства					
Коефіцієнт росту рентабельності активів (d ₁)	1,50	1,33	7,50	0,00	1,50
Коефіцієнт росту рентабельності власного капіталу (d ₂)	0,94	0,55	0,14	0,46	0,33
Коефіцієнт росту автономії (d ₃)	0,91	-3,50	2,54	0,65	2,09
Коефіцієнт росту фінансової стабільності (d ₄)	0,99	0,03	2,25	1,26	1,37
Коефіцієнт росту оборотності кредиторської заборгованості (d ₅)	0,94	0,97	2,46	2,21	0,39
Інтегральний показник I_{oy}	0,17	0,43	0,24	0,41	0,29
Рівень організаційно-управлінського потенціалу фінансової безпеки підприємства	Н	С	Н	С	Н

Автором у роботі запропоновано методичний підхід до визначення резервів розвитку організаційно-управлінського потенціалу фінансової безпеки підприємств залізничного транспорту, що дозволяє визначити потенційну ступінь інтенсивності та спрямованості розвитку підприємств галузі та ґрунтується на кількісній величині невикористаних можливостей подальшого розвитку та вдосконалення наявного рівня фінансової безпеки в організаційно-управлінському аспекті.

Таким чином, результати діагностики діяльності підприємств залізничного транспорту в організаційно-управлінському аспекті забезпечення потенціалу фінансової безпеки, дозволили автору зробити висновок, що встановлення сутнісного взаємозв'язку між елементами понятійного апарату фінансової безпеки і рівнем формування її організаційно-управлінського потенціалу та співпадіння результатів їх інтегральної оцінки, зумовлюють удосконалення існуючого методичного забезпечення формування організаційно-управлінського потенціалу фінансової безпеки підприємств.

У третьому розділі – «Удосконалення методичного забезпечення формування організаційно-управлінського потенціалу фінансової безпеки підприємств залізничного транспорту» – обґрунтовано концептуальні основи формування організаційно-управлінського потенціалу фінансової безпеки; запропоновано інтегрований механізм; розроблено моделі прийняття стратегічних і тактичних управлінських рішень; запропоновано науково-практичний підхід до планування рівня формування організаційно-управлінського потенціалу фінансової безпеки підприємств залізничного транспорту на основі прогнозованих тенденцій розвитку.

Автором доведено, що, враховуючи спрямованість на досягнення єдиного стратегічного результату, формування організаційно-управлінського потенціалу фінансової безпеки підприємств на стратегічному і тактичному рівні має певні часові обмеження та специфічний набір функціональних дій. У зв'язку з цим у роботі обґрунтовано концептуальні основи формування організаційно-управлінського потенціалу фінансової безпеки підприємств залізничного транспорту шляхом поєднання відокремлених взаємозалежних блоків стратегічного і тактичного рівня формування, які мають науково-методичне підґрунтя, базуються на поєднанні систем інформаційного та ресурсного забезпечення, елементів аналітики, стратегічних і тактичних блоків механізму, на науково-теоретичних і науково-практичних аспектах планування, на об'єктивних передумовах і методичних підходах до розробки альтернатив управлінських рішень та кінцевого результату щодо їхнього впровадження.

Особливе місце серед компонентного складу концептуальних основ формування організаційно-управлінського потенціалу фінансової безпеки займає механізм реалізації встановлених цілей, оскільки з його допомогою здійснюється зв'язок теоретичних розробок з практичною діяльністю підприємств. Автором обґрунтовано інтегрований функціональний механізм формування організаційно-управлінського потенціалу фінансової безпеки

підприємств залізничного транспорту як комплекс взаємоузгоджених відповідно до об'єкта, суб'єкта, мети, принципів, методів, інструментів, важелів, функцій та інформаційно-аналітичного забезпечення взаємопов'язаних часткових механізмів, що визначають здатність підприємств залізничного транспорту до прогресивного розвитку в умовах мінливості зовнішнього середовища.

Для створення ефективної системи впровадження механізму формування організаційно-управлінського потенціалу фінансової безпеки у практичну діяльність підприємств залізничного транспорту обґрунтовано необхідність дослідження латентних зв'язків між окремими характеристиками фінансової безпеки та її організаційно-управлінським потенціалом. З огляду на це проведено кластеризацію підприємств за рівнем інтегрального показника фінансової безпеки та окремо її організаційно-управлінського потенціалу, що дало змогу відмітити детальне співпадіння розподілу підприємств на кластери за рівнем фінансової безпеки та рівнем формування її організаційно-управлінського потенціалу відповідно. У межах проведеного дослідження з метою формування управлінських рішень для кожного кластера окремо побудовано економіко-математичну модель залежності загального інтегрального показника рівня формування організаційно-управлінського потенціалу фінансової безпеки кластера від часткових показників фінансової безпеки підприємств відповідного кластеру, за якими складена модель впливу факторів на прийняття управлінських рішень (табл. 2).

Таблиця 2

Результати побудови кореляційно – регресійної моделі для кластерів підприємств залізничного транспорту за 2007 – 2011 роки

Рівняння регресії	Множинний R	R-квадрат	Нормований R-квадрат	Критерій Фішера F	Помилка
<i>1-й кластер. Підприємства з низьким рівнем організаційно-управлінського потенціалу фінансової безпеки</i>					
ВАТ «Ізюмський тепловозоремонтний завод», ВАТ «Івано – Франківський локомотиворемонтний завод», ЗАТ «Київський завод електротранспорту», ПАТ «Дніпропетровський завод з ремонту та будівництва пасажирських вагонів», ПАТ «Запорізький електроапаратний завод», ВАТ «Харківський завод електротранспорту», ПАТ «Трансмаш»					
$y=0,48+0,69f_7+0,43f_8+0,10f_9$	0,94	0,86	0,81	13,70	0,33
<i>2-й кластер. Підприємства із середнім рівнем організаційно-управлінського потенціалу фінансової безпеки</i>					
ВАТ «Київський електровагоноремонтний завод ім. Січневого повстання 1918 року», ВАТ «Крюківський вагонобудівний завод», ВАТ «Львівський локомотиворемонтний завод»					
$y=0,21+0,09f_7+0,31f_8+0,93f_9$	0,88	0,86	0,82	14,25	0,21

У роботі автором запропоновано модель прийняття управлінських рішень, що базується на результатах кореляційно – регресійного аналізу, який

виявляє значний вплив часткових показників фінансової безпеки підприємств на стан і рівень розвитку організаційно-управлінського потенціалу фінансової безпеки на підприємствах, які досліджувались.

Це об'єктивно підтверджує необхідність впровадження коригуючих заходів щодо розробки рішень з формування і розвитку організаційно-управлінського потенціалу фінансової безпеки підприємств залізничного транспорту України та є визначальним у процесі генерації стратегії їхнього розвитку.

Автором запропоновано для підприємств з низьким рівнем формування організаційно-управлінського потенціалу фінансової безпеки (1-й кластер), як для домінуючої більшості, переглянути базисні стратегічні положення поточного розвитку та тактичні завдання його забезпечення для подолання загальної нестійкості організаційно-управлінської та фінансової системи (рис.4).

Рис. 4. Модель прийняття управлінських рішень для підприємств залізничного транспорту з низьким рівнем формування організаційно-управлінського потенціалу фінансової безпеки

Для підприємств залізничного транспорту із середнім рівнем формування організаційно-управлінського потенціалу фінансової безпеки (2-й кластер) автором рекомендовано зосередити управлінську діяльність на політиці стабілізації та рівноваги.

Узагальнюючи результати дослідження, можна стверджувати, що у відповідності до підвищення рівня формування організаційно-управлінського потенціалу фінансової безпеки для підприємств залізничного транспорту відкриваються можливості для розвитку і стратегічної спрямованості діяльності.

ВИСНОВКИ

У процесі дослідження було одержано нові науково обґрунтовані результати в галузі економіки та управління підприємствами, які в сукупності вирішують актуальну науково-прикладну проблему формування організаційно-управлінського потенціалу фінансової безпеки підприємств залізничного транспорту на підставі розробки теоретичних, методичних, інструментальних і прикладних компонентів, що має істотне практичне значення.

У результаті дослідження встановлено, що під час прийняття управлінських рішень щодо формування потенціалу фінансової безпеки підприємств залізничного транспорту найбільшої уваги потребує організаційний та управлінський аспект.

1. Ґрунтуючись на встановленні сутнісного взаємозв'язку між поняттями «організаційно-управлінський потенціал» та поняттям «фінансова безпека підприємства», автором визначено організаційно-управлінський потенціал фінансової безпеки підприємства як узагальнюючу системну характеристику діапазону потенційних організаційно-управлінських можливостей розвитку фінансової безпеки.

2. Розроблено теоретико-методичний інструментарій та теоретико-методичне забезпечення формування організаційно-управлінського потенціалу фінансової безпеки підприємства шляхом систематизації окремих блоків та етапів їх реалізації, що дозволяє оцінити вплив організаційно-управлінських ресурсів і можливостей на формування фінансової безпеки, а також розробити комплекс управлінських дій, спрямованих на локалізацію або попередження втрат, пов'язаних з мінливістю зовнішнього та внутрішнього середовища підприємства.

Автором як структурний елемент теоретико-методичного забезпечення розроблено й обґрунтовано аналітичне забезпечення обробки предметного поля, що базується на використанні критеріального підходу до систематизації комплексу показників оцінки рівня фінансової безпеки підприємства та оцінки рівня її організаційно-управлінського потенціалу.

3. У роботі, враховуючи особливості розробленого аналітичного інструментарію, запропоновано методичний підхід до оцінки рівня

організаційно-управлінського потенціалу фінансової безпеки підприємств залізничного транспорту та доведено, що формування, розподіл та використання фінансових, організаційних та управлінських ресурсів більшості аналізованих підприємств не забезпечують отримання достатнього рівня прибутку та капіталу для здійснення організаційно-управлінської та розвитку виробничої діяльності в умовах мінливості зовнішнього та внутрішнього їх середовища.

4. У дисертаційній роботі обґрунтовано методичний підхід до визначення резервів розвитку організаційно-управлінського потенціалу фінансової безпеки підприємств на основі визначення потенційно можливого рівня використання потенціалу відповідно до окреслених меж перспективних орієнтирів їхнього стратегічного розвитку.

5. Запропоновано концептуальні основи формування організаційно-управлінського потенціалу фінансової безпеки для прийняття науково обґрунтованих на теоретичному та емпіричному рівні управлінських рішень щодо формування потенціалу фінансової безпеки на основі виявлених найбільш впливових факторів організаційно-управлінської системи.

6. Автором розроблено механізм формування організаційно-управлінського потенціалу фінансової безпеки, який полягає у синтезі в єдину систему взаємопов'язаних часткових механізмів, які мають власне інформаційно-аналітичне забезпечення та відповідають певним критеріям і базуються на визначених принципах, використання яких сприятиме виявленню потенційних можливостей розвитку підприємств в аспекті формування максимального рівня організаційно-управлінського потенціалу фінансової безпеки.

7. Ґрунтуючись на результатах оцінки рівня організаційно-управлінського потенціалу фінансової безпеки та беручи до уваги наявні резерви за умов врахування найбільш впливових організаційно-управлінських факторів на подальший розвиток підприємств, розроблено інтегровану модель прийняття управлінських рішень щодо формування та розвитку організаційно-управлінського потенціалу фінансової безпеки підприємств залізничного транспорту.

СПИСОК ОПУБЛІКОВАНИХ ПРАЦЬ

Статті в колективних монографіях

1. Прохорова В. В. Інформаційно-аналітичне забезпечення формування організаційно-управлінського потенціалу фінансової безпеки підприємства / В. В. Прохорова, А. В. Фоменко // Сучасні концепції, передумови та перспективи розвитку підприємств України (управлінський аспект) : колективна монографія/ під заг. ред. К. Ф. Ковальчука. – Донецьк : ЛАНДОН-XXI, 2012. – С. 294–304.

Статті у наукових фахових виданнях України, що входять до міжнародної наукометричної бази SCOPUS

2. Юсвалієва А. В. (Фоменко А. В.) Семантичний підхід до планування фінансової безпеки суб'єкта господарювання / А. В. Юсвалієва // Актуальні проблеми економіки. – 2011. – № 8 (122). – С. 74–89.

Статті у наукових фахових виданнях

3. Фоменко А. В. Фінансова безпека підприємства: адаптація поняття до розвитку сучасних умов економіко-правової держави / А. В. Фоменко // Вісник економіки транспорту і промисловості. – 2010. – Вип. 29. – С. 182–184.

4. Юсвалиева А. В. (Фоменко А. В.) Методическое обеспечение механизма формирования финансовой безопасности предприятия / А. В. Юсвалиева // Бизнес–Информ. – 2010. – № 8. – С. 51–53.

5. Кузенко Т. Б. Обоснование выбора индикаторов для рейтинговой оценки финансовой безопасности предприятия / Т. Б. Кузенко, А. В. Юсвалиева (А. В. Фоменко) // Бизнес–Информ. – 2011. – № 2 (1). – С. 139–141.

6. Юсвалієва А. В. (Фоменко А. В.) Визначення потенційної можливості здійснення стратегічного планування фінансової безпеки суб'єкта господарювання / А. В. Юсвалієва // Наукові записки. Серія «Економіка». – Острог : Вид-во Національного університету «Острозька академія», 2011. – Вип. 18. – С. 255–262.

7. Фоменко А. В. Методичне забезпечення формування організаційно-управлінського потенціалу фінансової безпеки підприємства / А. В. Фоменко // Экономика и управление. – 2012. – № 5. – С. 156–160.

8. Фоменко А. В. Механізм формування організаційно-управлінського потенціалу фінансової безпеки підприємств залізничного транспорту / А. В. Фоменко // Вісник НТУ «ХП». – 2012. – № 51 (957). – С.84–91.

9. Фоменко А. В. Організаційно-управлінській потенціал фінансової безпеки підприємства: стратегічний, тактичний, оперативний рівень формування / А. В. Фоменко // Проблеми системного підходу в економіці. – 2012. – № 42. – С. 183–187.

10. Фоменко А. В. Організаційно-управлінський потенціал фінансової безпеки підприємства: теоретичний аспект / А. В. Фоменко // Проблеми системного підходу в економіці. – 2012. – № 3. – [Електронний ресурс]: Режим доступу: URL http://www.nbu.gov.ua/e-journals/pspe/2012_3/Fomenko_312.htm.

11. Фоменко А. В. Проблеми оцінки рівня організаційно-управлінського потенціалу фінансової безпеки підприємств залізничного транспорту: методичний аспект / А. В. Фоменко // Экономика и управление. – 2012. – № 6. – С. 64–70.

12. Прохорова В. В. Визначення резервів розвитку організаційно-управлінського потенціалу фінансової безпеки підприємств залізничного

транспорту / В. В. Прохорова, А. В. Фоменко // Вісник економіки транспорту і промисловості. – 2012. – № 40. – С. 188–192.

Статті у наукових зарубіжних виданнях

13. Фоменко А. В. Концептуальные основы формирования организационно-управленческого потенциала финансовой безопасности предприятий на стратегическом и тактическом уровнях / А. В. Фоменко // Оралдын Ғылым Жаршысы (Уральский научный вестник, Казахстан). – 2012. – № 9 (45). – С. 19–24.

Тези доповідей

14. Фоменко А. В. Формирование социального потенциала общества / А. В. Фоменко // Зб. тез Третьої студентської міжвузівської конференції «Український соціум: соціально-політичний аналіз сучасності та майбутнього» (Харків, 2 груд. 2008 р.). – Х. : НЮАУ ім. Ярослава Мудрого, 2008. – С. 116.

15. Фоменко А. В. Феномен лідерства в сучасному суспільстві / А. В. Фоменко // Матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції «Сучасні аспекти виховання студентської молоді» (Харків, 19 – 20 берез. 2009 р.). – Х. : ХНАМГ, 2009. – С. 143–144.

16. Юсвалієва А. В. (Фоменко А. В.) Фінансова безпека та фінансова стійкість підприємства: теоретично-методологічні особливості / А. В. Юсвалієва, Т. В. Сахно // Зб. наук. робіт Всеукраїнської науково-практичної конференції «Проблеми і перспективи економічного розвитку підприємства» (Харків, 8–9 груд. 2010 р.). – Х. : ХНЕУ, 2010. – С. 147–148.

17. Юсвалієва А. В. (Фоменко А. В.) Планування фінансової безпеки як основа ефективного управління розвитком суб'єкта господарювання / А. В. Юсвалієва // Зб. наук. робіт Всеукраїнської науково-практичної конференції «Розвиток економіки України в умовах глобалізації» (18 берез. 2011 р.). – Х. : ХНЕУ, 2011. – С. 129–131.

18. Юсвалієва А. В. (Фоменко А. В.) Особливості фінансування наукових досліджень в Україні / А. В. Юсвалієва // Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції «Науковий прорив на переломі тисячоліття ХХ ст.» (Прага, 27 трав.–05 черв. 2011 р.). – Прага : Наука і освіта, 2011. – С. 69–72.

19. Юсвалієва А. В. (Фоменко А. В.) Узагальнення методичних підходів до оцінки рівня фінансової безпеки суб'єкта господарювання / А. В. Юсвалієва // Матеріали міжнародної науково-практичної конференції молодих вчених та студентів «Актуальні проблеми розвитку соціально-фінансової сфери державного та корпоративного сектору економіки» (Харків, 14 квіт. 2011 р.). – Х. : ХІФ УДУФМТ, 2011. – С. 60–61.

20. Фоменко А. В. Проблеми формування потенціалу фінансової безпеки на підприємствах залізничного транспорту / А. В. Фоменко //

Матеріали Ювілейної Всеукраїнської науково-практичної конференції «Економічні проблеми модернізації та інноваційного розвитку промисловості» (Дніпропетровськ, 7–8 листоп. 2012 р.). – Дніпропетровськ : Дніпропетровський університет ім. Альфреда Нобеля, 2012. – С. 285–289.

21. Фоменко А. В. Система показників оцінки організаційно-управлінського потенціалу фінансової безпеки підприємств залізничного транспорту / А. В. Фоменко // Матеріали Міжнародної наукової конференції «Сталий розвиток підприємств, регіонів, країн» (Дніпропетровськ, 5 листоп. 2012 р.). – Дніпропетровськ : ДВНЗ Національний гірничий університет, 2012. – С. 182–184.

22. Фоменко А. В. Інтегральне оцінювання формування організаційно-управлінського потенціалу фінансової безпеки підприємств залізничного транспорту / А. В. Фоменко // Матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції «Стратегічний розвиток національної економіки, регіонів і підприємств» (Донецьк, 15 – 17 листоп. 2012 р.). – Донецьк : ДонДУУ, 2012. – С. 406–409. – (Т5. «Економічна, соціальна і екологічна політика у контексті стратегічного розвитку підприємств України»).

23. Фоменко А. В. Діяльність підприємств залізничного транспорту та її вплив на прийняття управлінських рішень / А. В. Фоменко // Матеріали VII Міжнародної науково-практичної конференції «Реформування економіки України: стан та перспективи» (Київ, 29 – 30 листоп. 2012 р.). – К. : МІБО КНЄУ, 2012. – С. 101–103.

24. Фоменко А. В. Формування організаційного клімату на підприємствах залізничного транспорту / А. В. Фоменко // Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції «Соціально-економічні аспекти реструктуризації регіональної економіки - 2012» (Вінниця, 6 – 7 груд. 2012 р.). – Вінниця. – Вінницький фінансово-економічний університет, 2012. – С.327–330.

АНОТАЦІЯ

Фоменко А. В. Формування організаційно-управлінського потенціалу фінансової безпеки підприємств залізничного транспорту. – На правах рукопису.

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата економічних наук за спеціальністю 08.00.04 – економіка та управління підприємствами (за видами економічної діяльності). – Українська державна академія залізничного транспорту Міністерства освіти і науки України, Харків, 2013.

У дисертації розкрито теоретико-методичні і практичні аспекти формування організаційно-управлінського потенціалу фінансової безпеки підприємств залізничного транспорту в умовах невизначеності зовнішнього та нестабільності внутрішнього середовища, з метою підвищення ефективності їхнього функціонування та забезпечення їх прогресивного розвитку. У роботі визначено сутність поняття «організаційно-управлінський потенціал фінансової безпеки

підприємства», досліджено основні аналітичні підходи і методи оцінки організаційно-управлінського потенціалу фінансової безпеки підприємств.

Автором проведено інтегральну та параметричну оцінку фінансової безпеки та рівня формування її організаційно-управлінського потенціалу на підприємствах залізничного транспорту, а також оцінку резервів розвитку організаційно-управлінського потенціалу фінансової безпеки підприємств.

Автором розроблено механізм формування організаційно-управлінського потенціалу фінансової безпеки та запропоновано інтегровану модель управлінських рішень в аспекті забезпечення розвитку організаційно-управлінського потенціалу фінансової безпеки підприємств залізничного транспорту враховуючи тактичний та стратегічний аспект науково обґрунтовано на теоретичному і емпіричному рівні концептуальні основи формування організаційно-управлінського потенціалу фінансової безпеки підприємств залізничного транспорту.

Ключові слова: організаційно-управлінський потенціал, фінансова безпека підприємства, організаційно-управлінський потенціал фінансової безпеки підприємства, потенційні можливості, резерви розвитку, концептуальні основи, управлінські рішення, механізм, інтегрована модель.

АННОТАЦИЯ

Фоменко А. В. Формирование организационно-управленческого потенциала финансовой безопасности предприятий железнодорожного транспорта. – На правах рукописи.

Диссертация на соискание ученой степени кандидата экономических наук по специальности 08.00.04 – экономика и управление предприятиями (по видам экономической деятельности). Украинская государственная академия железнодорожного транспорта Министерства образования и науки Украины, Харьков, 2013.

Диссертация посвящена научно-теоретическим, методическим и практическим аспектам формирования организационно-управленческого потенциала финансовой безопасности предприятий железнодорожного транспорта в условиях постиндустриального общества, с целью повышения эффективности их функционирования и обеспечения прогрессивного развития.

В работе определена сущность понятия «организационно-управленческий потенциал финансовой безопасности», исследованы основные аналитические подходы и методы оценки организационно-управленческого потенциала финансовой безопасности.

На основе выявления сущностной взаимосвязи между понятиями «организационный потенциал», «управленческий потенциал» и понятием «финансовая безопасность предприятия» определён организационно-управленческий потенциал финансовой безопасности предприятий железнодорожного транспорта как обобщающая системная характеристика

диапазона потенциальных организационно-управленческих возможностей, ресурсов и компетенций развития финансовой безопасности предприятий.

В диссертационной работе предложен теоретико-методический и аналитический инструментарий формирования и диагностики организационно-управленческого потенциала финансовой безопасности предприятий. Систематизированы основные подходы к диагностике финансовой безопасности и уровня формирования ее организационно-управленческого потенциала, что способствовало выделению ключевых показателей оценки состояния финансовой безопасности в организационно-управленческом аспекте для своевременного выявления негативных тенденций развития, а также планирования стратегических решений и тактических действий по формированию приоритетов хозяйственной деятельности предприятий железнодорожного транспорта.

Автором проведена интегральная и параметрическая оценка финансовой безопасности и уровня формирования ее организационно-управленческого потенциала на предприятиях железнодорожного транспорта. На основании результатов иерархической кластеризации, предприятия железнодорожного транспорта распределены на кластеры с низким и средним уровнем формирования организационно-управленческого потенциала финансовой безопасности. Это дало возможность определить резервы развития организационно-управленческого потенциала финансовой безопасности предприятий железнодорожного транспорта как количественную величину неиспользованных возможностей дальнейшего развития и усовершенствования имеющегося уровня финансовой безопасности в организационно-управленческом аспекте, которые могут быть реализованы в текущем и перспективном периоде деятельности предприятий.

Разработан механизм формирования организационно-управленческого потенциала финансовой безопасности и предложена интегрированная модель принятия управленческих решений в аспекте формирования и развития организационно-управленческого потенциала финансовой безопасности; научно обосновано и теоретическом и эмпирическом уровнях концептуальные основы формирования организационно-управленческого потенциала финансовой безопасности предприятий железнодорожного транспорта, учитывая тактический и стратегический аспект.

Разработанные автором концептуальные основы формирования организационно-управленческого потенциала финансовой безопасности предприятий железнодорожного транспорта основываются на сочетании отдельных взаимосвязанных блоков стратегического и тактического уровней формирования, которые имеют научно-методическое обоснование, учитывают сочетание систем информационного и ресурсного обеспечения, элементов аналитики, стратегических и тактических блоков механизма, базируются на объективных предпосылках и методических подходах к разработке альтернатив управленческих решений и конечного результата их внедрения.

Проведенные исследования по обобщению теоретических и методических основ формирования и развития организационно-управленческого потенциала финансовой безопасности предприятий железнодорожного транспорта позволили установить, что в современных экономических условиях синтез ключевых положений отдельных функциональных механизмов достижения главной цели в единую интегрированную систему – комплексный интегрированный функциональный механизм – выступает эффективным способом достижения целей предприятия, обеспечивает выявление, формализацию и использования имеющихся и потенциальных возможностей организационно-управленческого развития.

С учетом среднего и низкого уровня формирования организационно – управленческого потенциала финансовой безопасности разработаны модели принятия управленческих решений для каждого кластера предприятий железнодорожного транспорта.

Ключевые слова: организационно-управленческий потенциал, финансовая безопасность предприятия, организационно-управленческий потенциал финансовой безопасности предприятия, потенциальные возможности, резервы развития, концептуальные основы, управленческие решения, интегрированный механизм, интегрированная модель.

ANNOTATION

Fomenko A. V. Formation of the organizational and managerial potential of the financial safety of the enterprises of railway transport. – On rights for a manuscript.

The dissertation on competition of a scientific degree of the candidate of economic sciences on the specialty 08.00.04 - economics and management of enterprises (by the types of economic activity). Ukrainian state academy of railway transport of the Ministry of education and science of Ukraine, Kharkiv, 2013.

Dissertation is devoted to the scientific-theoretical, methodological and practical aspects of formation of the organizational and management potential of the financial safety of the enterprises of a railway transport in the conditions of post-industrial society, with the purpose of increase of efficiency of their operations and provision of progressive development. In the work of the essence of the notion of «organizational and management potential of the financial safety», the main analytical approaches and methods of evaluation of organizational and management potential of financial safety.

The author conducted integral parametric estimation of financial safety and the level of formation of the organizational and management potential of the enterprises of railway transport, as well as the assessment of provisions of the development potential of the enterprises of the industry.

The author has developed an integrated mechanism of formation of the organizational and management potential of financial safety and the proposed integrated methodological approach to the modeling of the managerial decisions in

the aspect of the management of the development of the organizational and management potential of the financial safety; scientific basis and theoretical and empirical levels of conceptual bases of formation of the organizational and management potential of the financial safety of enterprises of railway transport given the tactical and strategic aspect.

Key words: organizational and management potential, financial safety of enterprises, organizational and management potential of the financial safety of enterprises, the potential reserves of the development, conceptual framework, management decisions, integrated mechanism, the integrated model.

Фоменко Анна Володимирівна

**ФОРМУВАННЯ ОРГАНІЗАЦІЙНО-УПРАВЛІНСЬКОГО
ПОТЕНЦІАЛУ ФІНАНСОВОЇ БЕЗПЕКИ ПІДПРИЄМСТВ
ЗАЛІЗНИЧНОГО ТРАНСПОРТУ**

Спеціальність 08.00.04 – економіка та управління підприємствами

(за видами економічної діяльності)

АВТОРЕФЕРАТ

дисертації на здобуття наукового ступеня кандидата економічних наук

Надруковано згідно з оригінал-макетом автора

Підписано до друку 18.03.2013 р.

Папір друкарський (80 г/м²).

Друк – ризографія.

Наклад 100 прим.

Безкоштовно.

Формат 60 x 90 1/16.

Гарнітура Times New Roman.

Обсяг 0,9 ум.-друк. арк.

Зам. № 73

Надруковано в центрі оперативної поліграфії ТОВ «Рейтинг»
61001, м. Харків, пров. Соляниковський, 4. Тел. (057) 700 – 53 – 51, 714 – 34 – 26.

<http://www.reyting.lin.com.ua>

e-mail: reyting@lin.com.ua